

Čo je Európska sociálna sonda?

ESS je nový medzinárodný výskum, cieľom ktorého je monitorovať a interpretovať postoje a hodnoty obyvateľov európskych krajín vo väzbe na meniace sa európske inštitúcie.

Realizácia projektu ESS bola predbežne rozvrhnutá na 5 kôl (v dvojročných cykloch), v rokoch 2001 - 2010. Prvého kola, realizovaného v rokoch 2001 - 2003, sa zúčastnilo 24 krajín (ESS Newsletter, august 2002), ale konalo sa bez účasti Slovenska. Druhé kolo sa uskutočnilo v rokoch 2004-2005 a tretie v rokoch 2006-2007 už aj s našou účasťou. V tomto období nás čaká realizácia 4. kola.

Základným motívom výskumu ESS je porozumenie podstate a dôsledkom rozdielov v ekonomickej, sociálnej, kultúrnej a politickej štruktúre krajín integrujúcej sa Európy. Na základe týchto údajov možno prijať opatrenia pre efektívne riadenie prebiehajúcich sociálnych procesov tak zo strany národných, ako aj celoeurópskych orgánov a zainteresovaných inštitúcií.

Možnosť postihnúť vývojové trendy v sociálnej sfére v rámci projektu ESS je založená na splnení dvoch základných požiadaviek, ktorými sú **opakované merania** v jednotlivých krajinách a **medzikultúrne porovnanie**.

Použitá technika zberu dát, kombinácia dotazníka a interview, pozostáva zo stabilnej časti, ktorá je rovnaká pre všetky kolá výskumu a z premenlivej časti, ktorá sa vytvára pre jednotlivé kolá. Skutočnosť, že časť otázok sa v perióde 10 rokov zopakuje 5x, dáva možnosť sledovať vývinové tendencie v nasledujúcich oblastiach.

- **Sociálne postavenie jednotlivca v spoločnosti**
- **Sociálna začlenenie/vylúčenie jednotlivca do spoločnosti**
- **Médiá a komunikácia**
- **Názory na politické otázky**
- **Sociálno-politické orientácie**
- **Hodnotové orientácie**
- **Dôvera v spoločenské inštitúcie**
- **Náboženská identita**
- **Národná a etnická identita**
- **Sociálne zabezpečenie**
- **Diskriminácia seniorov**

Pokiaľ ide o požiadavku medzikultúrnych porovnaní, v rámci ESS sú formulované prísne opatrenia, aby dotazníky boli v rôznych jazykových verziách rovnocenné (nemožno meniť znenia otázok). Zároveň v každej zo zúčastnených krajín sa výskum realizuje rovnakým spôsobom, ktorý musí byť bezpodmienečne dodržaný.

PRAVIDLÁ VÝSKUMU

Kontakt s respondentom

1. Anketár je povinný presne dodržiavať pravidlá náhodnej prechádzky. V každej z vybraných domácností vyberie podľa kľúča uvedeného vo výberovom rámečku respondenta. Keďže ide o reprezentatívny výber, žiaden z respondentov nemôže byť nahradený niekým iným.
2. Anketár je povinný pokúsiť sa zastihnúť respondenta po prvýkrát osobne, nie telefonicky. Ak je takýto prvý pokus neúspešný, musí sa o to pokúsiť spolu aspoň 4-krát v rozličných časoch dňa a v intervaloch, ktoré pokryjú celé obdobie zberu dát. Aspoň jedna z týchto návštev musí byť vo večerných hodinách a aspoň jedna cez víkend. Stretnutie si môže dohodnúť telefonicky.
3. Kontaktovanie respondenta musí prebiehať v zmysle etických zásad.
4. O každom kontakte je anketár povinný viesť záznam o kontakte a jeho výsledkoch.

Kontaktný dotazník

Každému respondentovi zodpovedá jeden kontaktný dotazník, ktorý je vyplňaný po skončení každej návštevy (aj neúspešnej), aby v prípade potreby na tieto návštevy vedel nadviazať iný anketár.

1. Anketár vyplní nasledujúce polia: (kompletná) adresa, , identifikačné číslo respondenta, meno respondenta a telefónne číslo respondenta.
2. V časti NÁVŠTEVY vyplní anketár svoje číslo anketára, jednotlivé návštevy môžu byť realizované rôznymi anketármi.
3. V časti ZÁZNAM O NÁVŠTEVÁCH je zaznamenávaný každý pokus o zastihnutie respondenta (dôležité sú najmä stĺpce 4.TYP NÁVŠTEVY a 5.VÝSLEDOK NÁVŠTEVY).
4. V závislosti od výsledku návštevy anketár vyplňa nasledujúce časti podľa inštrukcie pravo dole pre každú návštevu osobitne:

Ak je výsledok návštevy 1,2,6 → Chod' na N1

3,4,5,8 → Chod' na 6 = VÝSLEDOK KONTAKTU

7 → Chod' na 12 = ADRESA NEPLATNÁ

Dotazník

1. Každý anketár obdrží príslušné verzie dotazníkov, záznamy o kontakte a karty pre respondentov.
2. Vyplňanie dotazníka bude prebiehať s každým respondentom osobne, osobným rozhovorom, rozhovor sa bude konať v mieste bydliska respondenta.
3. Dotazník bude vyplňovaný nasledovným spôsobom. Anketár bude čítať z dotazníka príslušné znenia otázok, respondent bude na ne pomocou karty odpovedať a anketár ich bude zaznamenávať do dotazníka.
4. Pri každej z odpovedí je vpravo uvedená nasledujúca otázka. Ak nie je, anketár pokračuje nasledujúcou.
5. Pri niektorých otázkach, napr. B1, respondent neodpovedá pomocou karty, ale jednotlivé možnosti odpovedí mu anketár prečíta z dotazníka (PREČÍTAJ NAHLAS).
6. V dotazníku, sú aj niektoré otázky ako napr. F8b (str. 47), na ktoré respondent neodpovedá, ale kóduje ich anketár podľa predchádzajúcich odpovedí.
7. Otázky E1 a E2 (str. 32, 33)

POZNÁMKA PRE ANKETÁRA KU OTÁZKAM TÝKAJÚCICH SA VEKU:

Ak respondent odpovie "to závisí/záleží" alebo „to sa nikdy nepoužíva“, akceptujte odpoveď a nepýtajte sa viac. Ak respondent uvedie rozpätie rokov, opýtajte sa ho aký konkrétny vek má na mysli. Ak respondent nevie uviesť konkrétny vek, zakódujte ako "neviem".

8. Otázky F1 – F4 majú podobu tabuľky, kde budú uvedené podrobnosti o respondentovi a potom o ďalších členoch domácnosti v zostupnom poradí podľa veku (najstarší najskôr). Pre zjednodušenie môže byť užitočné pridať mená alebo iniciály každého člena domácnosti tam, kde je to naznačené. O každom členovi domácnosti je potrebné vyplniť samostatný stĺpec.
9. Otázka F8a je potrebné zakódovať všetky, ktoré sa hodia. Pozor na nasledovné upresnenie v otázkach F8b, F8c a F8d.
10. V otázkach F22 – F25 uviesť odpoveď čo najkonkrétnejšie (napr. nie technik).

11. Otázky F37a je potrebné zakódovať všetky, ktoré sa hodia. Pozor na nasledovné upresnenie v otázkach F37b, F37c a F37d.
12. V otázkach F39 – F41 uviesť odpoveď čo najkonkrétnejšie (napr. nie technik).
13. Časť G sa vyplňa podľa pohlavia respondenta – muži str. 65, ženy str. 67.
14. Str. 69 (otázky HF 1 až 36) POUŽITE KARTY PODĽA ROZPISU
Pri každej otázke je uvedená karta odpovedí..
15. Otázky i1 – i16 (Otázky o rozhovore ako celku) zodpovie anketár bez respondenta (otázky i12 až i14 nie sú v dotazníku zámerne).